

Europa: entre l'estancament i una tercera recessió

Els mals resultats de les economies del nord d'Europa (un descens del PIB del 0,2% a Alemanya i un anèmic 0% de França) han encès els senyals d'alarma a l'eurozona. Les dificultats per consolidar i apuntalar l'economia fan témer un horitzó d'estancament o fins i tot de recessió. Mentrestant, l'amenaça de la deflació continua planant sobre Europa.

Europa no acaba de curar-se. Com els malalts que recauen una volta i una altra, l'eurozona veu que els símptomes de la seua malanança tornen a manifestar-se en forma d'uns indicadors de creixement del PIB i uns índexs d'inflació anèmics del tot. Amb els països perifèrics més o menys estabilitzats a costa de programes draconians de reforma, ara els països del nord i del centre del continent mostren senyals de defalliment. Tot indica que l'eurozona continua estant malalta i, cosa que és pitjor, no hi ha acord sobre quina és la medicina més adequada a aplicar per atacar aquest quadre.

L'últim avís sobre el precari estat de salut de la Unió Europea l'han donat els indicadors de creixement del PIB del segon trimestre de l'any. Entre l'abril i el juny, Alemanya i Itàlia van tenir unes caigudes del PIB del 0,2%, mentre França es va estancar en el 0%. Uns altres països de pes han vist que en aquest període el seu creixement es situava en uns índexs famèlics. És el cas d'Àustria o Suècia, amb increments del 0,2%, o de Bèlgica i Finlàndia, que van créixer un paupèrrim 0,1%. Aquestes

xifres, lluny de ser el producte de situacions específiques i extraordinàries, alimenten una tendència a la baixa que s'ha anat donant des de fa mig any.

La por que l'eurozona no siga a la vora d'una tercera recessió s'ha instal·lat entre els responsables comunitaris i els economistes. "Aquesta no és una

Por de la niponització

Un temor recorre Europa: el perill de la deflació. El mes de juliol, els preus van mantindre la tendència desinflacionista, és a dir, hi va haver creixements excepcionalment baixos (0,4%). En el conjunt del 2013, els preus només van augmentar el 0,8%, el nivell més baix des de l'inici de la zona euro. De moment, aquesta tendència no es reflecteix en un escenari de deflació –atès que els preus no registren xifres negatives–, però indica un estancament clar. Els economistes temen que la combinació de creixement dèbil i inflació baixa no porte un escenari com el que va viure el Japó en la dècada dels 90 del segle passat.

De moment, les dades alimenten les suspicàcies. Des de l'octubre del 2009, quan l'economia europea es trobava en el punt més baix d'aquesta crisi, l'eurozona no havia tingut un creixement tan baix dels preus de consum. Quatre dels 18 estats que comparteixen l'euro han tingut una evolució negativa dels preus i 10 més han registrat una inflació inferior a l'1%, un nivell que el president del BCE, Mario Draghi, ha considerat "de zona de perill".

crisi convencional”, afirma Joan Tugores, catedràtic d’economia de la Universitat de Barcelona, “perquè s’han superposat dues crisis: la primera, una crisi cíclica tradicional que reclama les mesures tradicionals de sortida d’una situació d’aquestes característiques; la segona, una crisi de sobreendeutament que només es pot solucionar netejant els balanços. I aquests processos de neteja solen anar molt lentament.”

Un constipat que es contagia.

Des que l’any 2007 va iniciar-se la gran recessió, l’eurozona ha registrat dues recessions. La primera va tindre lloc entre els anys 2008 i 2009 i fou

seguida d’una recuperació lleugeríssima entre la segona meitat del 2009 i 2010, una revitalització que va fer pensar que la crisi era aigua passada. Fou, però, un simple miratge. A aquest període de creixement el va seguir una nova caiguda que va durar 18 mesos i que va anul·lar el lleuger creixement de l’etapa prèvia. El 2012 es va iniciar una altra tímida recuperació que ara, amb les dades dels últims mesos, es torna a estroncar.

Tanmateix, aquesta recaiguda té uns aspectes diferents dels de les altres dues. I és que, a diferència del que havia succeït fins ara, en aquesta ocasió els països del nord de l’eurozona (Ale-

manya i França, principalment, però també Bèlgica, Suècia o Finlàndia) són els que empenten avall l’economia europea. Les altres dues recaigudes havien estat provocades per la inestabilitat dels anomenats *països perifèrics* (Portugal, Espanya, Irlanda i Grècia). Per a Tugores, autor del llibre *Crisis: lecciones aprendidas... o no*, es posa en evidència que “els problemes d’Europa no procedeixen solament del sud, i les ferides són més profundes que no es pensava. Els països fins ara virtuosos també s’hi veuen afectats”. Les dades del segon trimestre “són decebedores”, per al catedràtic Francesc Granell. “Pensàvem que la política del

La seu del Banc Central Europeu a Frankfurt

L'austeritat guanya a França

L'ex-ministre Arnaud Montebourg i el nou ministre Emmanuel Macron es saluden en l'acte de presentació del segon, el dimecres de la setmana passada.

La remodelació de govern impulsada per François Hollande la setmana passada a França va palesar ben clarament que el debat a propòsit si cal o no més austeritat per eixir de la crisi a Europa no està ni de bon tros tancat. Precisament, aquesta disjuntiva va enyorar l'executiu francès, després que el ministre d'Economia, Arnaud Montebourg, va haver fet públiques les seues discrepàncies amb les polítiques d'austeritat. Montebourg, considerat un home de l'ala esquerra del Partit Socialista Francès, va obrir la caixa dels trons el diumenge 24 d'agost quan va criticar obertament Alemanya per la seua "obsessió" per l'austeritat i va emplaçar el seu Govern a la "resistència" contra aquesta classe de política. L'endemà, ja conscient que les seues paraules li havien valgut la condemna política d'Hollande, Mon-

Banc Central Europeu per animar la demanda era suficient, però ara, amb la guerra comercial amb Rússia i la manca de creixement de les economies perifèriques –que pensàvem que estirarien les nostres exportacions i no ho fan–, ens hem adonat que no ho és", explica Granell.

Siga com siga, els indicadors del segon trimestre indiquen que la fase de recuperació que alguns havien pronosticat s'ha convertit, anant bé, en una fase d'estancament. La pregunta, arribats a aquest punt, és si aquest estancament pot derivar en una regressió. En aquests moments, la zona de l'euro viu un escenari de creixement estancat amb una taxa d'inflació molt baixa. Tot plegat anuncia un escenari que cada volta es dibuixa amb més nitidesa: dificultats per reduir l'endeutament i la desocupació, rendes més baixes i probabilitat

d'empitjorament de les condicions financeres públiques i privades.

Malalts d'endeutament. "El temor d'una tercera recessió existeix", admet Santiago Carbó, professor de la Bangor University i investigador de Funcas, per al qual "és difícil que algunes economies europees puguin créixer sense reformes, en especial França i Itàlia". Manuel Sanchis i Marco, professor d'economia aplicada de la Universitat de València, creu que "de moment és evident que la recuperació no s'ha consolidat i durant una bona temporada tindrem unes taxes anèmiques de creixement". D'una opinió semblant és el catedràtic d'economia aplicada de la Universitat de Barcelona Francesc Granell, que, no obstant això, hi posa alguns matisos: "Durant molts anys una part del creixement d'Europa ha

estat possible gràcies a l'endeutament. Això ja s'ha acabat. Així és que els europeus haurem d'acostumar-nos a creixements més baixos perquè no podem continuar creixent a costa d'endeutar-nos. Hem de créixer d'acord amb els recursos de què disposem i no a còpia d'una transferència intergeneracional, com hem fet fins ara".

Arribats a aquest punt, a poques setmanes que la nova Comissió Europea s'instal·li a Brussel·les cal preguntar-se quines són les mesures que els uns i els altres han de prendre per evitar una tercera recessió. Tots els economistes a qui s'ha preguntat aquesta qüestió estan d'acord que la solució només arribarà coordinant estratègies. "Sense reformes ni coordinació entre els països i els diferents nivells institucionals, els problemes acabaran tornant, encara que hi haja estímuls" del BCE, manté Santiago Carbó, que, amb tot, reclama a l'organisme que dirigeix Mario Draghi mesures extraordinàries, com ara la compra d'actius i "una expansió quantitativa més gran". Per la seua banda, el catedràtic Joan Tugores remarca la necessitat que el BCE "asseguri que el finançament arriba a tothom de forma

M.Sanchis i Marco (UV): "No s'ha de descartar una reestructuració del deute privat i públic com la que es va fer a l'Amèrica Llatina"

